Год. II. Кн. II и III.

София, февруари и мартъ 1919 г.

РАЗВИТИЕ

СѢМЕЙНО-ОБЩЕСТВЕНО СПИСАНИЕ.

ОРГАНЪ НА КООПЕРАТИВНО-ПРОСВѢТИТЕЛНОТО ДРУЖЕСТВО „РАЗВИТИЕ“

ГЛАВЕНЪ РЕДАКТОРЪ Н. СТАНЕВЪ

Българска академия на науките

К. Мисирковъ.

Народниятъ ни епосъ и Македония.

Народната поезия на южнитѣ славяни на пръвъ погледъ не съдържа никакви данни по въпроса за границитѣ между българския и сръбско хърватския народи. Обаче подобно заключение може да бжде направено само при повърхностно изучване на южно славянскитѣ епоси. Сърбитѣ, които съ по-голѣмо внимание се отнасятъ къмъ изучването на своето минало и своята народность, отъ колкото българитѣ, въ народнитѣ епски пѣсни на македонцитѣ виждатъ една отъ главнитѣ слѣди на културно влияние отъ сръбството върху македонскитѣ българи, които искатъ да прѣдставятъ на външния свѣтъ като „македонски славяни“ и дори като „македонски сърби“. Подобенъ възгледъ на сръбскитѣ учени показва, че народниятъ епосъ на южнитѣ славяни отъ тѣхъ се разглежда и се прѣвежда единъ отъ главнитѣ аргументи при рѣшаване на етнографически спорни въпроси. Възгледътъ на сръбскитѣ учени относително етнографическата важность на епоса на южнитѣ славяни напълно споделямъ и азъ, обаче заключенията, които правя възъ основа на сравнителното изучване на южно славянскитѣ епоси, сж диаметрално противоположни на ония, които изкарватъ сръбскитѣ учени. сир. сравнителното изучване на южно-славянскитѣ епоси говори не въ полза на сръбско влияние въ Македония, но обратно за прѣминване на българския епосъ отъ Македония прѣзъ Добровникъ въ сръбскитѣ земи. По тоя въпросъ азъ по-подробно изложихъ своитѣ възгледи въ съчинението си „Южно-славянскія эпическія сказанія о женитьбѣ короля Вълкашина“ (Одеса 1909) и въ „Бѣлѣжки по южно славянската филология и история“ въ „Българска сбирка“ за 1910 г.

Противъ сръбско влияние върху македонския български епосъ говори пълната противоположность на българския и сръбския епосъ въ отношението имъ къмъ личноста на Вълкашина и Крали-Марко и въ характеристиката на отношенията помежду тѣхъ. Българското влияние върху сръбския епосъ е очевидно по много признаци: 1) българскитѣ пѣсни за Вълкашина, Марка и другитѣ общи българско сръбски епически герои сж по-кратки и по близко се държатъ до дѣйствителностьта при описването подвизитѣ на героитѣ; 2) далматинскитѣ сръбско хърватски пѣсни по краткость и по съдържание сж по-близки до българскитѣ, отколкото до сръбскитѣ епически пѣсни отъ Херцеговина, Ново-Пазарския санджакъ и другитѣ сръбски земи; 3) името „бугарщици“ или „български пѣсни“ за особенъ родъ пѣсни отъ дългъ стихотворенъ размѣръ и пѣяни съ особенъ, отличенъ сръбския, тжженъ мотивъ, се явява въ XVI вѣкъ въ Далмация, 4) Крали-Марко, като историческа личность, като „царь, краль, деспотъ на България“, въ срѣдновѣковнитѣ западно европейски извѣстия, който не е земалъ участие въ Косовския бой (1389) е могълъ първоначално да бжде популяренъ само между българитѣ, които първи въ своитѣ народни пѣсни сж почнали да възпѣватъ неговитѣ подвизи; 5) Кралй-Марко въ българския епосъ нагледно и изрично изпжква като български националенъ герой, когато въ сръбскитѣ пѣсни за него ние срѣщаме възхищение на пѣвеца отъ неговитѣ подвизи, които обаче сж побезмислени (срв. сръбскитѣ и българскитѣ варианти на пѣсеньта Крали-Марко и Филипъ Маджаринъ“, (*Вук* II. № 59; Сбм. II, 108—110), но слабо или почти съвършено не се забѣлѣзватъ чувства на сръбския пѣвецъ

къмъ Марка, като сръбски националенъ герой. Въ най-тежко врѣме за Марко се застжпватъ „черни българи“, Марко е наредень съ български калпакъ, и една далматинска пѣсна, напечатана въ една отъ първитѣ книги на „Сербско-далматински Магазинъ“, издавано въ Задъръ, Марко се нарича народенъ герой на България. Ако къмъ това прибавимъ, че Марко у сърбитѣ е извѣстенъ само съ титула „Кральевичъ“, а у българитѣ „Крали“, т. е. краль, който съотвѣтствува на дѣйствителния титулъ, който Марко е наслѣдилъ отъ баща си и е носилъ слѣдъ смъртьта му, а може би и при живота му въ качество на наслѣдникъ на кралското достоинство на Вълкашина, то ще бжде ясно, че Крали-Марковскитѣ пѣсни въ Македония сж отъ български произходъ и говорятъ за българско влияние върху сърбитѣ, а не обратното.

Общитѣ герои на сръбскитѣ и българскитѣ народни пѣсни сж политически дѣйци отъ западна България, което се признава не само отъ албанскитѣ и западноевропейскитѣ хроники, но и отъ сръбскитѣ, както напр. Троношкиятъ лѣтописъ, въ който, като говори за Вълкашина, на три мѣста нарича неговата область България и Македония, а противницитѣ му на чело съ князъ Лазаръ Гребеляновичъ, „расїйсти“ и „сербсти“ князе. За войската на Вълкашина, съ която той е водѣлъ борба съ „расийсткитѣ“ князе и съ турцитѣ при Марица, кждѣто и погина, сжщиятъ лѣтописъ казва, че е била събрана отъ „България, Македония и Албания“. („Гласник Друштва Србске словесности“ V. стр. 70—78).

Ако Вълкашинъ е билъ български краль, то става съвършено ясно, защо българскитѣ пѣсни не само не знаятъ за злодѣянията на Вълкашина, които му приписва сръбскиятъ епосъ, но и характеризиратъ го като идеална личность, която е могла да послужи на Крали-Марко като образецъ, достоенъ за подражание. Въ това отношение сж особено за забѣлѣзване двѣтѣ прилѣпски пѣсни: „Марко грабитъ Ангелина“ и „Вълкашинъ и Марко“ (Сбм. II, 116 – 121).

Отъ горѣказаното слѣдва, че българскиятъ епосъ, съгласно съ лѣтописнитѣ данни, говори за българско национално самосъзнание на македонцитѣ въ XIV в. и слѣднитѣ вѣкове до наши дни.